SOMNIVM HIPPONENSE

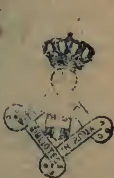
SIVE

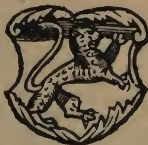
De controuersijs Theologicis modernis

AVGVSTINI IVDICIVM

RELATORE

PHILETYMO S. T. Baccal. Formato.

PARISIIS.

Sumptibus MATTHÆI GVILLEMOT.

Anno M. DC. XLI.

AD LECTOREM.

NOn mirare Lector, ſcriptum hoc ſine Cenſura prodire. Si enim nec *Theſes ſolemniſſima*, nec *ſupplex libellus*, nec *memoriale*, nec *Theſes Apologetica*, neque *appendix ad eaſdem*, nec *Ianſenij cenſurarum & inuectiuarum* conſarcinatio, nec commentarius *ad rem ad rem* dictus, etiam poſtea tribus petitionibus augmentatus: ſi, inquam, hæc omnia Cenſura non egent; quid ea opus eſt ſomnio?

Vid Hippone in Africa nuperè actum sit, volo memoriæ prodere. Frustra me respicis cum digito labijs impresso Harpocrates. Non debet silentio perire res tam magna. Dicam quæ vidi, quæ audiui, quibus interfui, quorum pars fui etsi non magna. Si vera dicam, agnoscite: si falsa ignoscite quia & ego rationem scio, quâ non mentiar.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris.
Aduenit, & dono Diuum gratissima serpit.

Cùm tetigit me virgâ valentiore somnus. Veris tempus erat: itaque multæ & variæ circum capuo meum volitantes vmbræ. Donec sub auroram somnium ad me venit longum, firmum, certum: nam rectà aduolare mihi visū è cornea porta. Eius autem hic habitus, hæc forma.

Visus mihi sum Hippone esse apud summum templum. Solitudo primum circa me; inde vt fluctus è mari paulatim surgere visa ingens multitudo Patrum Purpuratorum, Violaceorum, Sacerdotum, Religiosorum, Nudipedum, Calceatorum, Atrorum, Candidorum, omnicolorium. Rectà illis iter ad domum Præsulis Augustini.

Inspexi curiosè, si quis mihi notus. Ecce autem uideo Iansenium comprehensum vndiq; ab Clericis Ætolis instar rei. Ah quo te Pater? inquam, quo te hi latrones? Et iā ruebam in amplexus. Sed adstans vultuosus aliquis me arcuit. Iansenius verò, *vadunt*, inquit, *me immolatum pro veritate. Sed ò veritas!* & protractus est vltra. Specto intentè sequaces: & te dulcissime video? inquam ad Eubulū. At ille preter morem sat toruè: tu quis; aut vnde? itaque ergò excidit tibi Philetymus tuus? inquam: an notorem me dare vis? & iam prensabam dexteram; cū ille effusus in me, vigilon'? an dormio? & satis acceptum te esse Philetymum meum? Quis Deus autem è Belgis te hic stetit? Huc, inquam, me per somnium duxit somnus. Sed dic Sodes, hanc turbā scis quæ sit? Vah! inquit, turbam tu appellas? Patres sunt Româ huc legati. Ego intentior iam & attentior; Patres ais? quo autem, & quid? Sanctissimus Dominus, inquit, hoc cōcilium Hippone apud Augustinum haberi voluit, vt causa Iansenij disceptetur; imitatus Clementem, qui omnes controuersias de *Auxilijs* ab hoc Iudice definiri voluit. Parabā quærere. sed Eubulus me duxit porrò ad vestibulū ipsum domus. Video intrantes Purpuratos. Violaceosq; grauiter & cum dignitate: nisi quod vnus circumstrepentibus Ætolis cinctus lectitabat nescio quid, & sermonem intermiscebat. Cæteri intrabant parum decorè. Ego ad Eubulum, eugepæ! confusa turba, trudunt velut sues: Tam frequentes autem huc mīssi? Mihi Eubulus, tam frequentes, inquit, quia de summa re agitabitur. Dum fabulamur, turba ecce subitò se findit tamquam locum datura transeunti cuipiam. Ad me Eubulus, Augustinus adest. Ego admirans nullos ei comites video intimè laneos; extimè lineos. Sed & qui latus ei claudunt, qui? Discipuli, inquit, duo Prosper & Fulgentius. De lineis

quod vis, ſcio fabulas eſſe. Sed quid ſtamus? ait, iam introitum oportuit. At ego, etiam tu de hoc Conſiſtorio eris? Non, inquit, vt ius dicendæ ſententiæ habeam; ſed Purpuratorum vni aſſecla & à conſiliis Theologicis ſum. Sequere: & ſimul traxit me tunicâ renitentem. Non hercle ego, non ego, inquam. Metuis? ait. Validiſſimè, inquio: ſcis nullam hic mihi perſonam eſſe. Ille ridens, vides, inquit, promiſcuam turbam irrūpere: tu Lector Iubilatus S. Theologiæ quidni poſſis? Ego igitur ſiui me trahi, & intraui. Circumſpicio vndique: nihil culti, nihil ornati, campana ſupellex, famuli pauci, nullum veſtigium alterius ſexus. Memineram illud; *qua cum ſorore mea ſunt, ſorores mea non ſunt*. Vltrà progreſſus alio in conclaui video ſubſellia ſatis longa: in ſummo ſedentes Purpuratos; inter quos noteſcere mihi cœpit ille, quē in aditu Æolorum examine obſeſſum videram. Nomen ei ab *antro*: facies nuper apud Belgas viſa. Purpuratis proximi erant Violacei: deinde Ordinum Generales: quos inter contentio quędam de ordine ſeſſionis apparebat. Æolis quatientibus caput, quod Mutium ſuum obſoletorum Ordinum primatibus nondum potuiſſent prætrudere. Reliquiæ videbantur controuerſiæ Tridentinæ. Vir erat Mutius annis grauis, nec ſubſellium ſuum ſine Sociorum ope ſcandere poterat. Dicebat Eubulus eum ſexto iam luſtro Societatem humeris ſuſtinere: Atlanticum ſanè onus tot ſpoliis & tropheis graue. Poſt Generales cæteri Religioſi & Sacerdotes cōceſſerunt: plerique pileis violaceis profitebantur ſe Magiſtros Theologiæ: reliquos alebat Eubulus Lectores eſſe, lectiſſimos omnes Theologos, quippe qui magnam partē ætatis in Ariſtotele & Scholaſticis triuerant. In medio horum ſtabat Ianſenius habitum ſpeciemque Chriſto comprehenſo ſimilis. Sedebant verò Patres variè murmurantes muginā teſque. Cum è loco ſuo Auguſtinus ſilentium manu popoſcit, & impetrauit.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant:

Inde Auguſtinus cathedra ſic orſus ab alta eſt.

Quod olim ab Eccleſia mihi delegatū munus fuit, vt aduerſus hoſtes gratia veritatē Catholicam ſcribendo aſſererem, id diuino beneficio ita me ſperauerā impleuiſſe, vt poſteritati de genuino Eccleſia ſenſu nulla poſſet dubitatio ſupereſſe. Tam diffuſè enim hoc argumentum executus ſum vt huius potiſſimum cauſâ mihi aliquando exprobatum multiloquium exiſtimem. Sed fruſtratum me ſpe meâ dolui, cum eas nuper de gratia & libero arbitrio controuerſias excitatas intellexi quaſi aut non ſcripſerim omnia, aut ita ſcripſerim, vt contentionum tantum materiam potuerim prabere. Sed vereor ne hoc ipſum rurſus in cauſa ſit, quod Adrmetinos Monachos aliquando tranſuerſos egit; quod ſemel lectos libros meos arbitrati ſunt ſatis ſibi innoteſcere potuiſſe; cum ſi quis eos fructuoſiſſimos habere voluerit, cum pigere non debeat relegendo habere notiſſimos. lib. 1. de Correp. *Verum cùm de re tota cognoſcendi mihi à Sancta Sede auctoritas delegata ſit, non praeoccupabo oratione meâ huius controuerſia cauſas: ſed ex integro dicentes audiam eos, quibus in hoc ampliſſimo coëtu accuſandi defendendique partes eadem Sedes committendas cenſuit.*)

His dictis conuerſi ſunt omnium oculi ad Sociorum turmam; è qua ſurgere viſus quiſpiam, ore niger, gladia-

gladiatoriis lacertis, homo, vt apparebat, audax. Pulsaui latus Eubuli; quis ille? quis? Pater Nugo, inquit, primus sine controuersia Europæ Theologus: ita novis quotidie subtilitatibus Theologiam fœcundat, vt spes sit, omnia propediē probabilia fore. Itanè, inquam, noua Theologia nunc in pretio? Eubulus subridens, in vetustis & obsoletis adhuc hæres, postquam beneficio Aristotelis tantum lucis nunc Theologiæ illatum est? Obstupui ad hoc responsum, & regesturiebā multa. Sed surrexerat interea Nugo infensus, minax oculis, vultu; atque ita infit.

Non vnum crimen, Sanctißime Præsul, sub nominis tui velamento designare ausus est hic versipellis, quē vides Pontificum prohibitiones conculcare, damnata dogmata ab inferis reuocare, Scholasticam Theologiam vnicū fidei fulcimentum, eiusque Corypheos explodere, Societatem denique nostram, hoc est, munitißimam Ecclesiæ arcem oppugnare impunè se poße credidit, si sacro tuo nomine vteretur. Sed veteratoria Hereticorum artes nimis iam notæ sunt, his præsertim, qui, cùm implacabile cum iis bellum gerant, versutias eorum & strophas omnes exploratas habent. Itaque à Patribus nostris mox deprehensus, atque ad Sanctißimum Dominum deductus, nouißimè ad hoc Tribunal tuum censendus & puniendus remissus est. Quæ dixi summa scelerum capita libri ab eo editi ita manifestò testantur, vt superuacuum censeam, de re confessa verba fundere. quod tamen quia facere iussus sum, paucis exequar. Sanctißimi Pontifices Paulus V. &, qui feliciter hodie præsidet, Vrbanus, cùm animaduertißent doctrinam de auxiliis diuinis tam intellectu obscuram & tractatu teneram esse, vt cuiuis eam proprio ingenij captu tractanti in hæresim vel hæreseos confinia labi procliue sit, & dum quisque opiniones suas tueri studet, contentiones & scandala inde exorta fuisse, prudentißime cauerunt, & sub grauibus censuris aliisque pœnis prohibuerunt, ne quis sine Apostolica Sedis licentia de prædicta materia aliquid auderet in lucem mittere aut euulgare. Quod dum pluribus annis ab omnibus, & omnium religiosißimè à Nostris obseruatum fuit, prodiit in Vniuersitate Louaniensi typis excusum infaustum huius tenebrionis opus, frustrà admonente per litteras Internuntio Apostolico, vt secundum Pontificia decreta editio supprimeretur. Non ignoro, quid ad excusationem suam obtendant contumaces, non fuisse easdem Pontificum prohibitiones sibi particulatim insinuatas, nec proinde obligare. Sed pragmatici Curiæ Apostolicæ sciunt hoc iure inuiolabiliter nos vti, vt litteræ Apostolicæ affixæ ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ, dimissis in præfatis locis earumdem litterarum copiis affixis obstringant vniuersum orbem Christianum. Sed neque hominis temeritas hic fletit: propositiones plures à Pio V. & Gregorio XIII. vt hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & impias aures offensionem immitentes respectiue damnatas, circumscriptas, & abolitas in lucem reuocare ac tueri est ausus. Satius profectò fuerat Martini V. Academiæ illius institutoris successores prouido eiusdem consilio & vestigiis insistentes à quinta hac Theologia facultate cæteris adiicienda in partibus ita ab Vrbe remotis abstinuiße, quam Ecclesiæ tranquillitatem his iniquißimis temporibus toties ab eius alumnis interturbari. Sed quia illustrior & sanior, vt intelligo, facultatis pars hominis audaciam damnat, & pauculi tantum Ianseniani ex cuniculis leporinis eum defensant, omißa facultate ad rem ad rem venire præstiterit. Capita quædam nefariæ doctrinæ in medium

adducturus sum, ex quibus fiet manifestũ non aduersus illam, quam dixi. Pontificum damnationem, sed & contra concilia. SS. Patres, atq; tuam inprimis doctrinã, Profundissime Doctor, ac deniq; contra Scholasticorum consensum & rationem ipsam plurima ab eo esse scripta. Deũ non velle omnes homines saluos fieri; neque Christũ pro omnibus mortuũ esse blasphemè contra Patrũ & Ecclesiæ consensum atque apertã Tridentini Concilij definitionem asseris, vt nuper à nostris indissolubili syllogismo commonstratũ est. Indifferentiam illã tribus iam sæculis in scholarum pulpitis decantatam dũ reijcit, quid aliud quã liberũ arbitriũ funditus euertit? Opera infidelium & virtutes Philosophorũ vera esse vitia tã præfidenter definit, vt contrariam sententiã à Sede Apostolica probatam nugas, delirũ, insaniam, errorem, impietatẽ contra Scripturã & fidẽ audeat appellare. Hæc aliquæ huius commatis dum vniuerso libro inculcat, nihil profectò aliud quã præcinentibus Luthero & Caluino succinere videtur: ijsdẽ S. Scripturæ ac tuis Sanct. Præsul locis vtitur seu potius abutitur: ad hæc styli calore & asseuerandi summâ fiduciâ alijsq; prorsus istis Magistris geminus. Infandas, quas retuli, propositiones cũ animaduerteres homo vafer contra Scholasticorum omniũ consensum esse excogitatas, inaudito fastu Scholasticã Theologiam exsibilare aggressus est; ratiocinationes ex Philosophia sumptas, quod ijs dissoluendis imparẽ se agnosceret, ineptias ex classibus Dialecticorum petitas, & Theologos sectatores Dinomachi & Epicuri indigitat: in hoc rursũ Hæreticis nostri temporis nõ absimilis, quorum familiare consuetum est, dũ veritatis & rationũ põdere à Catholicis opprimũtur, Sophistas eos appellare.

Quis nescit Ecclesiam Catholicã multis iam sæculis Scholasticorum humeris sustineri? infideles rationum probabilitate, quibus iam Theologia collucet, ad fidem Catholicã passim adductos? Hæreticos formæ syllogisticæ energiâ vbiq; protractos iacere? Vnum exemplum nõ possum non commemorare. Campianus in Anglia aduersus Hæreticos hac inuicta vsus ratiocinatione: si sola fides iustificat, sine charitate iustificat: sed sine charitate non iustificat: ergo non sola iustificat. *ita aduersarios perculit, vt cũ negare ea, quæ sumebantur, non auderent, id solũ occlamarint, vitiosam esse collectionem, quam tamẽ examinari ad leges dialecticas, quod vrgebant Catholici, numquã passi sunt.*

Imag. primi sæc.

Gretserus noster, cum Hæreticorũ quidã hanc formã Iesuiticã diceret, solidè ostendit eã potius Christianã dici debere, vt quã Christo & Apostolis familiarẽ fuisse tuo quoq; testimonio Dignissime Præsul monstrauit. Quãquã nec negare quis possit multũ Societati nostræ Theologiam & Ecclesiam debere, quod armorũ genere tã necessario diligentius cæteris instruat eius sciẽtiæ studiosos. Iã ex Physica quis fructus in Theologiam redundet illud abunde magnũ est argumentum, quod eius præsidio Doctissimi Theologi nostri Ribera & Lessius capacitatẽ inferni & numerũ damnatorũ, qui post diẽ iudicij futurus est, solerter collegerint.

cap.14. Apocal. lib.13. de mor. diuin. cap.14.

Quorũ hic Physicis rationibus confirmauit nõ futuros vnquã centies mille milliones damnatorũ, ac proinde diametrũ vnius Belgici milliaris omnibus sine incommodo posse sufficere. His scientiarum adminiculis destitutus Iansenius cum ad Theologiæ fastigium expiare non posset, in scriptis veterum repere constituit, vt nouum hoc genus Theologiæ protruderet: quod cũ per stragã

Scho-

Scholasticorum sibi tuendum esse viderit, eos in primis, quos summum auctoritatis culmen in Scholis obtinere aduertebat, Societatis inquam nostræ Atlantes, sibi prosternendos esse duxit; Zuarium alterum Te, Vasquium subtilitate nulli secundum, Leysium iam iam inter Sanctos referendum, mirificum populus quem colit ad tumulum. His aliisq; Reip. Christianæ luminibus nescio quas offundere nebulas; viris que modestissimis superbiam; sapientissimis pueriles hallucinationes, Catholicæ fidei defensoribus heresim affingere non erubescit. Quod in contumeliam quoque Sanctæ Sedis & Ecclesiæ Catholicæ fieri quis non videt? dum eos peruersorum dogmatū atque adeo hereseos insimulat, quibus summi Pontifices Catholicæ fidei in variis regnis ab interitu vindicationem, in aliis etiam per immensa terrarum spatia propagationē acceptam retulerunt, ut sine vlla iactantia nuper à Nostris propugnatū sit, non exiguam prædestinatorum partem quamuis Orbis partem debere Societati. *Quid e-sceleratis Pelagij dogmatibus Societatem nostram inquinatam esse, quæ dextrum Ecclesiæ brachium à Sancta Sede appellata fuit. Quæ per Regij Vatis Psalmum 67. Ecclesiæ laboranti promissa est, vt solidè demonstrat Velasquez noster; atque ab Isaia Propheta cap. 18. prædicta: à Sancto item Ioanne Euangelista prænuntiata primum cap. 9. Apocal. satis apertè; ac deinde etiam cap. 10. vbi Angelus ille altero pede mare, altero terram premens intelligitur Ignatius, cui dictum est,* oportet te iterum prophetare gentibus & populis & linguis & Regibus multis. *ubi & perpetua seculorum Societatis series designatur, dum dicitur* in diebus vocis septimi Angeli cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, *Atque vt ad viciniora veniamus; quæ à S. Vincentio tractatu de vita spirit. cap. 19. in spiritu prævisa est: imo etiam (& hæc velut capitalia aduerti velim) imo, inquam, etiam à* Ioachimo Abbate; *quanto viro! & sicut propinquius, ita adhuc apertius ab* Archangela Panigarola *Cœnobij S. Marthæ, cui præfuit, Religiosa: à Francisci Xauerij sorore Discalceatarum Antistita: à* Reinolda vidua Arnhemiensi. *Illam? inquam, quæ ex cælo in mundum diuinitus missa & destinata est ad propagandam & promulgandam immaculatam Matripatris Christi conceptionem; uti Alphonso Roderiguez à Virgine ipsa inter familiaria colloquia fuit declaratum. Illam denique? quæ cælestibus promissis est certior reddita, neminem ex eius Angelico cœtu tribus prioribus sæculis nisi ad beatas sedes euolaturum; idque sine ulla Purgatorij remora; cum hoc sit hominum Societatis priuilegium,* vt mortuum Iesuitam obuius Iesus excipiat? *Vt ex his perspicuum euadat* in Resurrectionis die multa millia Beatorum ex hac sola Societate pares ætrines numeratum. *Et vt socios aliquot nostros inuasisset, impetisset; certè à Belgica Societate calamum abstinere debuerat, vtpote quæ* sub ipsum S. Ignatij in cœlos ingressum primum honorarium à Diuina Maiestate concessum est: *Sed longior non ero in Societatis encomiis recensendis, quæ liber noster Sæcularis abundè suppeditat; ac finem dicendi facio, si vnum, quod causæ iugulum petit, adiunxero. Sanctissimi Pontifices, vti dixi, Pius & Gregorius propositiones plures damnarunt & proscripserunt: hoc peto, an rectè, nec ne? Non rectè damnatas esse, nefas est dicere. Rectè igitur damnatas esse oportet. Vnde infero Iansenij quoque propositiones plurimas pro damnatis habendas esse; quippe quæ vel iisdem vel æquiualentibus verbis astruantur.*

Dixerat ardens incitatusque Accusator,

Theolog. Præside P. Ioaghe anno sæcul.

Imag. primi sæc.

Theolog. Præside P. Ioaghe an. sæc.

Idem ib.

Position. Sacræ Præside P. der Kennis an sæc.

Ibid.

cusator, more familiæ suæ nimirum affectibus indulgens.

——— *Cunctique fremebant*
Assensu vario Patres.

Itaque clamor iã, & confusæ voces. Canus quidam & caluaster inter alios è in Socijs audiebatur. Hunc mihi insusurrabat Eubulus ex Vasquij discipulus esse. Nec obolo dignus inquit, huius hominis liber est; quippe ne vnũ quidem in omnibus folijs sylogismorum habet: Rethor tantum est, nõ Scholasticus, ad hæc tam certo hæreticus, atque ego sum Vasquij discipulus. Alius negabat Iansenĩũ vllo modo Theologũ esse; quid enim, inquiebat, Scripturæ professio aut Patrũ lectio ad Theologiam? ima ingenia apud nos hanc prouinciam sustinent. Post Patrem Cornelium & Tirinũ quid superest in Scriptura nisi compẽdiatio? Erat qui diceret iam apud Louanienses constare, à Iansenio ne Zuariũ quidem aut Vasquium, quos tam impudenter perstringit, lectũ. Nuper aiebat, viri eruditi & apprimè in Theologia docti nec nostri ordinis dicebant, videri à Iansenio nullum Doctorem Scholasticum inspectũ: vnde per infallibilem consequentiã sequitur, nec Vasquium lectum nec Zuarium. Quidam ex turba clamabat causam hanc iugulatam esse per sacras Theses Louanij defensas, ad quas expugnãdas duo summi Theologi Academici conuenerant quidem, sed nec hilũ profecerant. Multæ erant huiuscemodi voces. Sed Augustinus, dic tu, inquit, Pater Protodeutere, cui patrocinium huius Rei commissũ intellexi. Ad Protodeuteri nomẽ subitum silentium fuit: erat admiratio viri docti, pij & quod inter omnes constabat, candidi. Surgit Protodeuterus, *Atq; manum crucis instar agens sic incipit ore. Studijs adhuc certatur Sanctissime Præsul, minime ex æquo vtroque. Ego nullarum partiũ homo sum: itaq; mihi mens est, sine studio, sine odio, quorum causas procul habeo, rẽ exequi; neq; alio quam veritatis auctoramẽto hanc causã tueri. Quatuor omnino accusationis capita sunt: scilicet de auxilijs diuinis sine Apostolicæ Sedis licentia à Iansenio scriptum esse: deinde ita scriptum, vt in Pontificũ damnationẽ doctrina impingat: tum Theologiã Scholasticam ab eo exsibilatã esse: ac postremo famatissimos Societatis Theologos immerito ab eo vapulasse. Primũ non nisi cõmuni retundã defensione; eũ, qui in alios dicere paratus est, omni probrocarere debere. Nimirum scriptores Societatis etiã post eã legem de auxilijs diuinis cõmentati sunt; plures ex professo, vt Tannerus, Maratius: incidenter autẽ, quod æquè vetitũ est pæne omnes. Dicam quod res est, hoc solum à S. Sede decretũ fuit*, vt scribatur Nuntijs Apostolicis, hiq; notificent Vniuersitatibus studiorum, & Superioribus Ordinũ, ne sinant edi tractatus de auxilijs diuinis. *Nunc sine Nuntio Belgico numquam scriptum sit, siue Louaniensibus ille non denuntiauerit, decretum ad eos non penetrauit. Vnde & alij de eadem materia ante hac palam scripserunt; atq; adeo fuit, qui Legato Apostolico commentarium suum inscripserit. Internuntius quidẽ Apostolicus inuitatus, vt intelligitur, à socijs executionẽ Pontificiæ prohibitionis per literas vrsit, & Vniuersitatẽ, quam cæteri iam existimabat, de opere supprimendo admonuit: sed ex responso didicit, legem numquam insinuatã fuisse, ideo nec obligare. Publicatio*

tio in Vrbe sola quam vim aliis edictis Pontificiis tribuat præsertim in Belgio, iam non disputo. Quotidie intelligimus, quibus moribus, qua libertate Gallia, qua Belgium viuat. Hoc certè decretum, vt obligaret, insinuandum fuit, cum ipsum disertè hoc exprimat, vt notificetur Vniuersitatibus studiorum, *quod publicatione Romana impletum non est. Detectâ hac calumniâ, quam certum est mala fide structam esse, transeo ad secundum, atque, vt apparet, palmarium accusationis caput. Dixisti Nugo, propositiones à Pio & Gregorio damnatas à Iansenio resuscitatas esse. Non ignoras Toletum rei gestæ, si vllus fuit, gnarum, & Vasquium, aliosque Societatis tuæ Scriptores propositiones, quas nunc damnatas dicis, aliquo sensu tenuisse, tradidisse. Cur hoc in Iansenio accusas, quod in maioribus tuis non damnas? Mentem Gregorij Toletus non ignorauit: Vasquius ab eo didicit: vterque censuit quarumdam non tam doctrinam damnatam esse, quàm per id temporis nouitatem & insolentiam: & quarum ipsa doctrina videri potest reiecta, eas aliquo adhuc sensu veras esse & ipsa diplomata, &, quos dixi, Societatis Scriptores fatentur. Quid igitur peccauit Iansenius, qui eum sensum damnationi subducere studuit, quem olim Pontifices & Ecclesia duce Præsule nostro probauere? Si hoc assecutus est, vt cordati omnes Theologi censent, & tuo mox assensu, summe Magister, comprobandum exspectamus, laudem imò præmium meretur: si non est, quod pauci tenebriones sentiunt, conatus tamen optimus vituperari non potest. Scio quid Louanienses Symmystæ tui garriant & regerant: perpaucas propositiones ex septuaginta nouem veras esse: neque alias, quàm duas illas tresve, quas Toletus & Vasquius tradiderunt. Sed ô bone, quis spiritus has à cæteris discreuit? quis vetuit, quod in tribus illis factum est, in aliis tentari? si licuit hoc Vasquio solis subtilitatis dotibus instructo excutere, cur non & Iansenio ad Lydium lapidē, hoc est Antistitis nostri scripta, explorare. Examinentur propositiones omnes à Iansenio traditæ: nulla comperietur, quam non iisdem verbis aut scripseris Augustine, aut ita euidenter ex scriptis tuis eliciatur, vt scripsisse debeas existimari. Hanc doctrinā, cui Ecclesia Catholica tot sæculis innixa fuit, existimas à Romanis Pontificibus cēseri posse dānatam, tot diris & cēsuris esse proscriptam? Inanē olim triumphum Ecclesiæ pepereris Gloriosissime Præsul, si hæ doctrinæ tuæ bases conuellantur. Non dubito, quin, quâ valuisti semper perspicaciâ, intelligas, per latus Iansenij tuā ipsius doctrinam impleti. Id quamquā nunc dissimulent peritissimi stropharum architecti, & verba quædam tua in suos sensus aptent, vt olim Synodum ipsam vafris interpretationum commentis coryphæus ille hostium tuorū elusit: testantur illæ voces, quæ alibi magis securis, aut non satis aduertētibus exciderunt:* ex opinione Augustini cogi nos incidere in sententias Pelagij. Crudelitatem ac truculentiam, & desperationis occasionē doctrinæ eius inesse. Ex Augustini opinione concertationibusq; cum Pelagianis multos fideles fuisse turbatos, & ad Pelagianos defecisse. Non esse probandam doctrinam Augustini, sed aliter Philosophandum. *Quidam clamant non solum se* Augustino aduersari, sed & se consentire sentētiæ Græcorum, Gallorum, & Massiliensium. *Quibus egregiè succinūt Louanienses Lotolitæ, dum & in dictatis & in colloquiis suis mussitāt* Augustini doctrinam numquam ab Ecclesia esse probatam: multa eum cōcionatorio more vltra verum extulisse: contra Manichæos liberum arbitrium prædicasse, cōtra Pelagianos nimium id diminuisse,

Vasq. 1. 2 disp. 132. c. 8. Catharinus. Molin. in conc ad quæst. 23. a 4. & 5. disput 1. memb. 6. Vasq. d. l. disp. 193. cap. 4. Ozor. de Rub. & alij apud Vasq. 1. p disp. 91. c. 3.

Plura non dubiè & apertius addituri, nisi formidine Romani oraculi in doctrinam istam nuper propensi stylum vertissent. Itaq; quod maiores eorū ex pectore, hi intra dentes mussitant. Atque eò paulatim versatili in omnes dolos ingenio deuenerunt, vt quam doctrinam illi retecta fronte Augustino contrariam asseuerant; hi cōsentaneam esse quia tempus & occasio ita postulant, affirmare ausit, & ostēdere moliantur. Iam quæ ad infamandam viri doctrinam exempla attulisti, nullam desiderarent responsionem, si integra, &, quo ipse scripsit, sensū representasses. Redde ei verba sua, & euanescet calumnia tua. Negare ais Iansenium, Deum velle omnes homines saluos fieri. *Nemo Christianus hoc neget; quod apertis verbis Apostolus scripsit. Interpretatus verò ipse est non suis, sed Præsulis nostri verbis:* ita intelligere debemus, quod scriptum est, qui vult omnes homines saluos fieri, tamquam diceretur, nullum hominem fieri saluum, nisi quem saluum fieri ipse voluerit; non quod nullus sit hominum, nisi quem saluum fieri velit. Quēadmodum dicimus per vnam ianuā intrare omnes: non quia omnes intrant, sed quia nemo intrat nisi per illam. *Quem intellectū & Angelicus Doctor noster ad eum Apostoli locum cum Prospero, Fulgētio, & Anselmo probauit. Scio diuersam vestris interpretationem arrisisse, vt videlicet Deus omnes saluos velit, quātum* in ipso est, si modo & illi velint. *Quā ab hostibus gratiæ confictam, & à te constanter reiectam, Sanctissime Præsul, non ignoras. Christum pro omnibus mortuum seu dedisse se redemptionem pro omnibus de omni hominum genere & pretij sufficientia tecum Diuinissime Doctor, & secundum Prosperi sensum, ad quem Synodus Tridentina lectorem remittit, Iansenius exposuit. Adulterinam alteram expositionem iuxta nobiscum repudiauit, vt redemptionis proprietas ac redimentis intentio ad eos quoque pertineat, de quibus ipse dixit,* non pro mundo rogo. *Meministi scripsisse te,* non petit vnus ex illis, pro quibus mortuus est Christus. *Et alibi hunc locum exponens;* conclusit omnes in infidelitate, vt omnium misereatur. Quid est omnium? & eorum scilicet, quos ex gentibus, & eorum, quos ex Iudæis prædestinauit, vocauit, & iustificauit: non omnium hominum. *Syllogismus autem ille, quem iactitas, à magistro Dialectico, si distinctionem Prosperi teneat, dissolui poterit. Voluntatis indifferentiam & gratiæ efficientiam eodem intellectu Iansenius tradidit, quo etiam post Tridentinum D. Thomæ discipuli, vt scilicet voluntas gratia instructa in sensu diuiso possit adhuc non agere, & à gratiæ dissentire minimè in sensu composito.* Sine gratia tantum arbitrium nostrum tantum ad peccandum valere: cum eadē insuperabiliter & indeclinabiliter in bonum agi, & agere *tam luculente per omnia tua scripta diffusum est, vt cæcum esse oporteat, qui id non videt. Tot vndique impetitus de sublata libertate calumniis nec latum vnguem ab hac doctrina discedendum censuisti, nè hac basi nutante vniuersa machina collaberetur. Hic est lapis angularis doctrinæ tuæ, lapis offensionis hostium gratiæ & decomptorum liberi arbitrij; quo immoto omnia constant reuulso omnia labuntur. Reuelli autem non potest, quamdiu Pelagianorum victoriam te Duce Ecclesia profitetur. Atque hinc etiam pendet quod postremum de operibus infidelium attulisti Nugo, quod tanta vbique fiducia Præsul noster asseruit, vt contrariam doctrinam erroris, insaniæ, impietatis, aliisque illis titulis insigniuerit, quos inuidiæ concitandæ causa Iansenio ascripsisti. Si propositiones, quæ nuper à Sede Apostolica damna-*

In Enchirid, cap. 103.

Epist. ad Euod. 102.

Lib. 22. de ciuit. Dei. cap. 24.

damnatas dicit, cum hæc doctrina consonant, alio sensu damnata sint oportet; nisi, quod nefas est dicere, eamdem secum pugnare velimus. Et verò plures istarum propositionum sensus esse, & in aliquo sustineri eas posse, ipsa Pontificia diplomata sonant: licet id temporis vt offensionis causa vetitæ fuerint: quod eo minime pertinere censendum est, vt sanctißima doctrina perpetua obliuione sepeliatur. Tertium accusationis caput peræquè calumniosum est. Quid enim ais? Scholasticam Theologiam à Iansenio damnari? vsum ille nūquam damnauit, sed abusum. Fatendum est enim, Eruditißime Magister, eo iam ventū esse hoc doctrinæ genere, vt vetus & germana Theologia in scholis tantum non obruta sit & sepulta. Pulpita omnia plusquam Chrysippæis subtilitatibus perstrepunt, de formalitatibus, relationibus, notionibus, quidditatibus, aliisque sexcentis nugis, quas ex scholis Philosophorum adferunt, qui magnum ætatis partem ibi contriuisse debent, antequam Theologiæ admoueantur. Sunt qui syllogismis aliquot & distinctionibus instructi audent incunctanter cum quovis qua vis de re manum conserere; hominum genus quouis ære dodoneo loquacius, quorū vnus quiuis cum vicenis delectis mulieribus garrulitate certare poßit. Atque interim his suffugiis muniti nec vulcanis vinculis sic possunt irretiri, quin dexterrime elabantur, ac nodos omnes ita facile secent, vt Tenedia bipennis nō possit melius. Apostoli &, qui his propinqui fuerunt, confutarunt Ethnicos Philosophos & Iudæos suapte natura pertinacißimos, sed vita magis ac miraculis, quam syllogismis: nunc humanis ratiocinatiunculis & ipsorū Ethnicorum argutiis credunt hanc rem melius confici posse. Scilicet quis Ethnicus, quis Hæreticus non continuè cedat tot inuictißimis syllogismis? quis tam frigidus, quem illa non inflamment acumina? quis tam stupidus, vt talibus non excitetur aculeis? quis tam oculatus, vt hæc illi non maximas offundant tenebras? Si quis me iocari dixerit, sciat à doctis omnibus non aliter quam risu hæc exsibilari solere. Atque interim viri suaues existimant, se vniuersam Ecclesiam alioqui ruituram non aliter syllogismorum fulcire tibicinibus, quam Atlas cœlum humeris sustinet apud Poëtas: & elati subtilitatibus tamquam ipsi tertium incolant cœlum, ita reliquos mortales omnes, velut humi reptantes pecudes, despiciunt & prope commiserantur. Doleant potius se in affinitatem incidiße cum his, quorum gloriatio erat, suos per syllogismorum spineta disputando & philosophādo decurrere. Iam quid pernitiosius in moralibus, quàm quod in hoc omnes incubant; vt Aristotelicā quapiā ratiocinatione omnia probabilia reddant: eoque res deuenit, vt vnius quoque hominis subtilitas probabile poßit reddere, quod sequi liceat cuiuis, quamuis contrariam sententiam conscientia eius veritas dictet. Cupiditatibus hominum tantam fenestrā hoc Theologiæ genus aperuit, vt iam prope nihil sit, quod non integra, vt existimant, conscientia perpetrari possit. Cum Nazianzeno dicere audeo. Philosophi in Ecclesiam tamquam quædam Ægyptiacæ pestes irrepsere. Et cur quæso tamquam pestes? Ex Tertulliano ratio peti potest: quiduis struere & destruere docti sunt. Huic malo non aliud paratum remedium est, quàm si sobriè & cum modo haberi Philosophia cœperit, & Theologiæ studiosi ad veterum lectionem ac tua præsertim volumine, Doctißime Præsul, reuocentur: quod dum facere conatus est Iansenius quid commeruit? imò ver. multum de Ecclesia ipsa meruit. Postremum caput, quod encomiis Societatis totum tumet, non alio concilio adiecisse mihi videris, quam vt occasionem tibi formares, laudes tuorum huic consessui ingerendi. Metus forsan, ne quis adhuc reperiatur, qui secu-

larem librum vestrum (profectò enim Ecclesiasticus dici non potest) non legerit: quem tamen etiam in vernaculam linguam, ne plebs virtutum istarum ignara esset, magno omnium fructu transtulistis: addito tamen infando mendacio, nisi restrictione mentali excusetur, Iansenij nouum opus, seu, vt olidâ vestra phrasi vtar, fœtida vaccarum cadauera à Pontifice esse prohibita. Vaticiniis & prædictionibus, quas in medium adduxisti, quisque tribuet, quod volet: & si quis etiam altera plura desiderat, legere poterit B. Heldegardis prædictionem apud Bsouium relatam, vbi non pauca in Societatem conueniunt. Sed hæc quia à proposito aliena sunt &, vt quibusdam videri potest, anilia deliramenta viris indigna, prætereo. Ego Societatis institutum saluberrimum agnosco: viros in ea doctissimos extitisse non nego: Molinam, Bellarminum, Zuarium, Vasquium, Leysium, aliosque suspicio veneroque: sed expertes errorum fuisse, dum Philosophia duce in arcana Dei penetrare voluerunt, numquam concedam. Errores autem notari veritatis semper interfuit. Sed grauius, inquies, quam par erat, doctissimi viri perstricti sunt. Vetus dictum est, qui, quæ vult, dicit: quæ non vult, audiet. Quid illi in Antistitem hûc nostrum primi effuderint, cogita: ac deinde si quid inclementius à Iansenio dictum occurrat, scias non dictum esse, sed responsum, quia læserunt prius. Obiectione pro solutionibus arreptas esse cur aperire non liceat, si factum est, vt ipsa rei euidentia ostendit? Subtilissimi viri mente mille abstractionibus occupatâ obiter tamquam canes ex Nilo aliquid ex scriptis veterum libarunt: & non existimāt humani aliquid sibi potuisse obrepere? ferant hoc ab eo, qui ætatem totam huius Magistri scriptis se immersit, & sanctissimā doctrinam altissimè imbibit. Epilogus tuus, quem cornuta argumentatione tamquam valido ariete muniuisti, vides ex his, quæ supra disserui, quàm infirmus sit. Nemo in dubium reuocat Pōtificiam damnationem: at, quemadmodum ostendi, non omniū propositionum doctrina, sed quarumdam insolentia damnata est: non omnium omnis sēsus: certè non ille, quem huius Benedicti Doctoris atque Ecclesiæ olim fuisse potest demonstrari. Itaque vt finem dicendi faciam: existimo non de Iansenij opere hic agi, sed de tua ipsius doctrina, Sanctissime Præsul imo vero de ipsa veterum Pontificum & Ecclesiæ sententia, quæ vt in capitalibus dogmatibus conuellatur, Spiritum Sanctum huius conuentus præsidem præstitemque numquam admissurum scio.

Magni huius & docti Magistri, &, quod cōstabat inter omnes, minimè factiosi oratio perculit animos: & plerique succlamarunt illud tritum; *omnes, omnes.* Præsules certatim de subsellijs suis deuolarunt, & Iansenium amplexati sunt; rapuerunt que Virum ex Æ tolorum frustra frementium manibus ad se, ac iuxta se locum dederunt. Omnium deinde ora in Augustinum conuersa postremum ab eo oraculum expectabant. Silentium altum fuit, cum ille in hæc verba fatur.

Video huic Fratri meo euenisse, quod mihi olim factum est. Scripta mea, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamarunt nostrorum etiam quidam, dicentes me liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. cum tamen noscerent, Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios cum doctrina mea sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere. Sed non latuit cur ista dixerint: voluerunt enim in sua iustitia magis, quam in Dei gratia gloriari. Nunc rursus Philosophi huius mundi argute Prosp. in epist. ad Ruff. Aug. ep. 106. ad Paul.

gute defendentes naturam & liberum arbitrium offenderunt in lapidem offensionis; illi præ cæteris (quod dolendum!) qui omnia ad maiorem apud Deum gloriam referunt; ac tales quos non facile contemnas; sed continenter viuentes atque in bonis operibus laudabiles. Sed manifestum est in hoc non Dei spiritum habere, at mundi. Itane vero contra Ecclesiam Matrem vestram ratiunculis vestris quasi parricidalibus pugiunculis debetis armari? Hoc scilicet est acumen vestrum? hæc Dialectica artis astutia? Circuitis quærendo Dialecticos, & vitandos Ecclesiasticos iudices. Neque vos iuuat, quod ita sententias vestras temperastis, vt nostræ possent videri. Potuit & Pelagius ita se latebris obscuritatis inuoluere, vt etiam ijs, quæ à S. Ambrosio conscripta posuimus, consentire se diceret, & ea se quoque sentire proclamaret: atque ita singula conaretur exponere, vt etiam eius sententiæ congruere viderentur. Cardinem contentionis vestræ eundem, ac olim, esse video de libero arbitrio & gratia potentia. Huius vero sensus rei, quem non tam meo, quàm Ecclesiæ nomine prompsi, cum à duobus cōcilijs Numidiæ & Carthaginis mihi scribendi prouincia mandata fuerit, nobis obscurus esse non potuit. Clamabat & tunc Iulianus: libertas arbitrij in admittendi peccati & abstinēdi à peccato possibilitate consistit. Item, liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est, bonum & malum. Rursus, peccatum non esse, nisi voluntas illo ipso tempore, quo peccat, potestatē habeat recedere à malo. Stultum & prophanum me appellabas, quod liberum vocarem, quod nisi vnum velle non posset. Replicaui; liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle. Atque in totum ita sæpe definiui: fides Catholica neque liberum arbitrium negat siue in vitam malam, siue in vitam bonam; neque tantum ei tribuit, vt sine gratia valeat aliquid. Ac passim: liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonū autem nihil est, nisi adiuuetur ab Omnipotenti Deo. Rursum: errasse eos qui putant nullam esse necessitatem peccandi, aut hanc non intelligunt illius peccati esse pœnam, quod nulla necessitate commissum est. De gratiæ potentia huiusmodi scripsi: Deo saluum facere volenti nullum hominis resistit arbitrium: sed ad seipsum omnipotentissima facultate conuertit, ac volentes ex nolentibus facit. Indeclinabiliter & insuperabiliter diuinâ gratiâ homo agitur: ea à nullo duro corde respuitur. Atque cum his recte consistere censui; consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriæ voluntatis est: & quæ in eamdem sententiam opponi nūc audio. Deum velle omnes homines saluos fieri ita Pelagius & Iulianus exposuerunt; si accedant ad eum; seu si & ipsi velint. Eos secuti Massilienses, vti ad me Hilarius scripsit, expositionem meā non susceperunt, vt eos tantum Deus velit saluos fieri, qui ad Sanctorum numerum pertinebunt, sed omnes omnino, vt nullus habeatur exceptus. Hunc sensum, etiam vestrum Accusatores, ita tunc refutaui: si Deus omnes vult homines saluos fieri & in agnitionem veritatis venire: atque ideo non veniunt, quia ipsi nolunt; cur tot millia paruulorum, qui non percepto baptismate moriuntur, non veniunt in regnum Dei? numquid aut homines non sunt, vt nō pertineant ad id, quod dicitur, omnes homines? aut aliquis potest dicere; Deus quidem vult; sed ipsi nolunt; qui nondum velle, vel nolle ista nouerunt? Alibi adhuc sensum meum sic apperui: ita dictum est, omnes homines vult saluos fieri, vt intelligantur omnes prædestinati; quia omne genus hominum in eis est. Expositionem à Protodeutero allatam etiam probaui: vestram & socij constanter respui. Eodem sensu Christum pro omnibus mortuū docui: scilicet misit Deus Filium suum propter præscitos & prædestinatos vocandos, iustificandos, glorificandos.

Lib. 2. cōt. Iul. cap. vlt.

Epi. 120. cap. 37.

Lib. 6. cōt. Iul. cap 5.

Lib. 3. cap. 2.

Lib. imper. op. f. 243.

Lib. de gat. Christi cap. 47.

Lib. op. imp. f. 155.

De cor. & grat. cap. 14.

Epi. 107. ad Vit.

De cor. & grat. cap. 14.

Lib. de prædest Sanct. cap. 8.

Pelag. epist. 2. ad Tim. cap. 2.

Lib. 4. cōt Iul. cap. 8.

Lib. de cor. & grat. c. 13.

Serm. 6. de verb. Apost. cap. 8.

Quando

Quando enim perit, qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere, quod emit auro suo; & Christus perdit, quod emit sanguine suo? De ignorantia inuincibili tenere, quod olim inculcaui. Si quis bonum putauerit esse, quod malum est, & fecerit
Epi.154. *hoc putando vtique peccat. Et ea sunt omnia peccata ignorãtia, quando quisque benè fieri putat, quod malè fit. Alibi quid appetendum quid faciendum sit, quanto labore discitur? qui autem nesciunt, ipsam boni appetendi, malique vitandi ignorantiam patiuntur peccandi necessitatem. Pro infidelium operibus vrgebat me Iulianus: si Gentilis*
Lib. 4. cont. Iul. cap. 3. *nudum operuerit, numquid, quia non est ex fide, peccatum est? Respondi; prorsus in quantum non est ex fide peccatum est; non quia per se ipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est: sed de tali opere non in Domino gloriari solus impius negat esse peccatum. Alibi aperte definiui: omnis infidelium vita peccatum est. Voluntas infidelis arbor est mala, quæ non potest facere nisi fructus malos. Quidquid boni fit ab homine; & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera Sapientia præcipit, ipso non recto fine peccatum est, Videtis igitur filij quomodo deuastis: obliquos multos tramites & extricabiles scidistis. Patimini vt fragilis & arguta nouitas ve-*
Lib. 2. cont. Iul. cap. 9. Ioan. 2. de doct. Aug. *stra Sanctorum Patrum auctoritate conteratur: atque hac imprimis doctrina, quam Romana sequitur & seruat Ecclesia.*

Sumno applausu omnium accepta fuit Augustini Oratio: solis frendentibus Socijs, & aduersus hanc Lunam clamosè latrantibus. Raucus vnus ex eorum turba; hoc hoc est, inquiebat, quod augurabar & dicebam non debuisse nos venire ad hoc tribunal hominis nimis rigidi & exacti & probabilitatum nostrarum ac Philosophiæ osoris. Interibi non continuit se Prosper, quin melos suum rursus effunderet.

Insano veterem renouatis ore querelã,
Omne opus arbitrij sublatum vociferantes:
Nec vitijs pœnam deberi, aut præmia laudi,
Si vel naturam obstrictam mala velle necesse est,
Vel nostro ascribi nequeunt bene gesta labori.
Gratia, qua Christi populus sumus, hoc cohibetur
Limite vobiscum, & formam hanc ascribitis illi,
Vt cunctos vocet illa quidem, inuitetq́, nec vllum.
Præteriens studeat communem adferre salutem
Omnibus, & totum peccato absoluere mundum,
Sed proprio quemq́ arbitrio parere vocanti,
Iudicioq́, suo mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, quæ se non subtrahit vlli.
Sed cupidos rectè iuuat, illustratque volentes.
Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro
Et quod non cuncti mortales atria vitæ
Ingrediũtur, ita ex ipsis pẽdere putatis,
Vt tamen ex iudicio constet cuiusq́, quod intrat.
Quàm quod non intrat: seu par in vtrumque facultas.
Suppetat, vt tam sit proprium bona, quàm mala velle.
At contrà; omnipotens hominem cum gratia saluet,
Ipsa suũ consũmat opus: nõ moribus illi

Fit mora; non causis anceps suspēditur vllis.
Omne etiam probitatis opus, nisi semine vero
Exoritur fidei, peccatum est, inque erratū
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.
Quodque caput satis est, malis vt tota resurgat
Pelagij. Monuis hoc olim, quod tota nefanda
Hæreticos summa exigua sub parte tegatur,
De qua plena mali labes renouetur, & omne
Commenti corpus per singula membra resurgat.

Recreatis omnibus poëmatis suauitate conuentus solutus est: solis Sociis caperātibus frontem ad strepitum huius lyræ. Maluissent, inquit Eubulus, oden aliquam ex Imagine primi sæculi audire præsertim ex capite *de Societate honorata.*

Vt ex domo læti prodiimus: Eubulus ad me; vidimus qui hic actum sit Hippone: tu modò narra, quid Louanij in ea re factitatum sit. Louanij, inquam, eodem res loco est, quo hic Hippone; Sociorum scilicet causa in medio est luto. Magistri tamē Academici inter se dissecti sunt. Quidam neutri se parti associant, omnes illas disceptiones nec vnius æstimantes assis. Prudentiam alij interpretātur, quod neque consultum censeant, crabrones irritare; aut ante Romanam definitionem alterutri parti se adiungere cum periculo cōdemnationis. Alij ad Librum legendum verentur ingredi, ne ab imbibitis suis sententiis distrahantur. Sunt, qui in Libri doctrinā splendidissime bilescunt: & hi puri Aristotelici, puti Scholastici sunt. Merito ergo tumultuantur, ait Eubulus: nam si doctrina Ianseniana inualescat; ac illud imprimis; quod vult omnia ex Patribus esse hauriēda relicto Aristotele; ne grij quidem in Theologia scient, eamque ab elementis discere cogentur: quod enimuero cano capiti est indecens. Rem acu tetigisti, inquam. Porro sunt, qui Librum defensant acerrimè: inter hos alij calidi, alij frigidi, alij cynica mordacitate formidabiles: atque ~~hi per pontem~~ stratum ad metam suam scopumq; perueniunt. Feruet opus; stringuntur vtrimque calami. Intelligo, inquit Eubulus, aduersus Iansenium sacras & solennissimas Theses esse editas. Ita, inquam, sacras quidam accipiūt, quemadmodum apud Virgiliū *auri sacra fames*, hoc est scelesta. In matutina disputatione tumultus leuis fuit ab vmbris Iansenianis. Intererant Magistri duo, Viri scripti clarissimi; quorum alter plaustrum librorum conscripsit de omni penè argumēto, atque inter eos quidam vnius folij sunt: alter de ente rationis & capitali illa syllogismorum materia cōmentatus ostēdere potuit, quātus Theologus mox sit futurus. Pauci Religiosi aderant; quia citati libello famoso ad licentiam veteris comœdię noluerunt spectatorum numerum augere, lactitarunt inter suos Socij rogatos & prensatos fuisse à Iansenianis, ne irēt. Oblatus est etiā libellus Serenissimo Principi à Celeberrimo Vasquij discipulo, quo contendit, ne Ianseniani operis patrocinium susciperet: sed necdum impetrauit paragraphen. Rescripsit Typographus Querimoniam, & sale multo Socios defricuit. Responsant hi rursum variis libellis strepētes tamquā cicadæ alis correptæ: modo litigantes

tigantes meretricularum instar, & eadem verba regerentes: modò minutias aliquas refricantes libellulis pluribus, omnibus tamen in folio, vt cum Thesibus compingi possint; & ideo etiam appellare pergunt siue apologeticas, siue additionales; vaferrimo scilicet commento! Pater Viuerus neruosissimum & ingẽtem commentarium edidit cui titulum fecit *ad rem, ad rem.* Sed alij literas verterunt, & res olida in risum abiit. Aliorum Ordinum Religiosi tacent hactenus, & ludi spectatores sunt: nisi quod Candidus Ordo primum lapidem cœpit iacere in adulteram attratorum doctrinam. Sed mirandum de Augustinianis; cur ipsi Augustino suo offerendo non ardẽtius allaborant. Malè fortassis eos habet, inquit Eubulus, quod homo vnus non Eremita melius Augustinum intellexerit, quam ipsi omnes. Fortassis, inquam. Adde, quod ex mantica viuunt, propitios debeant habere Socios apud omne hominum genus gratiosos. Quid? an non minantur viris in summo dignitatis gradu constitutis; se posse illos Societati aduersantes dignitate exuere? Ita omnes potentia sua terrent, ne causæ Iansenij faueant. Et versutè omnia obseruant, explorant: nihil in conuiuiis, nihil in accubationibus epularibus garritur, nihil in conuenticulis, quod ipsi per suos non resciãt. Sed hoc lepidum Eubule. Qui de Ethica aliquid cõmentati sunt, valde ægrè ferunt Iansenium; quod Ethnicorum omnes virtutes conuincat esse peccata. Ergone sic tota nostra, inquiunt, euertetur Ethica? Querela hæc ad Petermannorum aures accidit. Et præ aliis quidam solutiore lingua, cereuisiaque rubens; si Ethica, inquit, vestra, ô boni, euersa est; superest aliud (quod sua lingua vocabat drinckikam) hoc nobiscum exercete: & simul cantharum cereuisiarum obtulit.

Dissiluere omnes risu bibulissima turba.

Et mihi præ risu Somnus solutus est.

F I N I S.

PARISIIS, Anno M. DC. XLI.

